

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

вул. Володимирська, 64/13, м. Київ, 01601 тел. 239-33-33

31.01.12 № 051/06-09

На № 31/

Декану фізико-технічного факультету
ХНУ імені В.Н. Каразіна
проф. І.О. Гірці

Витоки ядерних досліджень в Україні сягають ще довоєнних років. У 1932 р. у Фізико-технічному інституті, м. Харків, було здійснено першу в СРСР ядерну реакцію розщеплення ядер літію. Також групою науковців під керівництвом академіка Лейпунського О.І. було досягнуто визначних успіхів у досягненні умов перебігу ланцюгової реакції поділу ядер урану та оцінено енергію, що при цьому виділяється. Саме на цей період часу (1937 р.) припадає створення кафедри фізики атомного ядра (тепер – кафедри експериментальної ядерної фізики) Харківського державного університету, що в подальшому стане «кузницею» кадрів ядерного профілю для України і всього Радянського Союзу. Ініціаторами створення кафедри були відомі академіки А.К.Вальтер – перший завідувач кафедри, та Синельников К.Д. Цікаво, що студенти першого набору (1947 р.) на кафедру ядерної фізики Київського державного університету проходили навчання саме на кафедрі експериментальної ядерної фізики Харківського державного університету, де на той час було створено необхідну матеріальну базу та підготовлено відповідні кадри. У викладацькій роботі кафедри брали участь видатні вчені Синельников К.Д., Ахієзер А.І., Фогель Я.М., Афанасьєв М.Г., Інопін Є.В. У подальшому кафедру очолив та продовжує нею керувати член-кореспондент НАН України професор Залюбовський І.І. До учбового процесу на кафедрі залучались відомі вчені ХФТІ Сторіжко В.Є., Рекало М.П., Довбня А.М., Слабоспицький Р.П. та ін.

Крім підготовки фахівців ядерного профілю кафедра експериментальної ядерної фізики з самого початку свого існування проводить велику науково-дослідну роботу. Кафедра є беззаперечним лідером у дослідженні структури атомного ядра та фізики космічних променів. Експериментальні роботи забезпечувалися сучасними ядерно-фізичними установками, головними з яких були та є лінійні прискорювачі електронів, електростатичний прискорювач протонів, генератор швидких нейтронів, імпульсний сильноточовий прискорювач електронів.

В останні десятиріччя з метою дослідження нейтронів та слабкої взаємодії елементарних частинок у процесах бета-розпаду атомних ядер співробітниками кафедри розпочато роботи разом з Інститутом ядерних досліджень Російської академії наук в Баксанській підземній лабораторії (Приельбрусся), де встановлено унікальні надчутливі низькофонові експериментальні установки.

Поряд з фундаментальними роботами на кафедрі завжди приділялося велику увагу впровадженню результатів досліджень у виробничу сферу. Розроблено і використовуються технології, методики та експериментальні установки для робіт з радіаційного матеріалознавства, ядерно-фізичних методів неруйнівного експрес-аналізу та контролю елементного складу речовини, виготовлення нових або регенерація старих, знятих з експлуатації фільтрів атомних електростанцій.

Вчені кафедри експериментальної ядерної фізики внесли значний внесок у скарбницю знань. Серед найвагоміших результатів кафедри слід відзначити експериментальні дослідження по визначенню перерізів взаємодії нейтронів і протонів з великою кількістю різних елементів, що дало змогу створити банк констант для конструкційних матеріалів ядерних реакторів (Федорець І.Д., Залюбовський І.І., Немашкало Б.А., Сторіжко В.Є.). Було встановлено спінове розщеплення перерізів (n, p) реакцій (Гопич П.М., Залюбовський І.І., Кизим П.С., Щусь О.П.). Слід також відмітити започатковані саме на кафедрі експериментальної ядерної фізики роботи з досліджень акустичних ефектів в процесах взаємодії іонізуючих випромінювань з конденсованим середовищем (Воловик В.Д., Калініченко О.І.). Ряд наукових досліджень кафедри відзначено державними преміями УРСР та України (Залюбовський І.І. (1971 р., 1993 р.), Кузніченко А.В. (1999 р.), Воловик В.Д. (1971 р.), Шматко Є.С. (1971 р.)) та преміями Президії НАН України імені видатних вчених (Залюбовський І.І. (1983 р.)). Ряд випускників кафедри стали лауреатами Ленінської премії (акад. РАН Павловський А.І., Людаєв Р.З.).

Імена фахівців кафедри з глибокою повагою вимовляють усі її випускники (понад 1000 осіб), від молодих науковців до професорів та академіків, коли б вони не навчалися в університеті.

Вітаючи колектив фізико-технічного факультету Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна із золотим ювілеєм і разом з ним, як не від'ємну складову, колектив кафедри експериментальної ядерної фізики з 75-річчям, бажаємо вам подальших наукових звершень, нових досягнень та прекрасних випускників, а також і надалі залишатися флагманом у підготовці фахівців фізико-технічного профілю.

Декан фізичного факультету

проф. М.В. Макарець